

Asperger syndrom/ Autismespektertilstander

Jon Fauskanger Bjåstad
doctor of psychology (clinical)/ psykologspesialist

Asperger syndrom

- Mer vanlig hos gutter enn jenter
- Fylkesvise forskjeller i forekomst
- Lignende tegn noen ganger funnet i familien til barnet

Hva er Asperger Syndrom?

Store problemer med gjensidig sosial samhandling. Eks:

Empati
Prososial atferd
Selvkontroll
Lek

Hva er Asperger Syndrom?

- Vise glede
- Visse type humor
- Øyenkontakt

Hva er Asperger Syndrom?

- Ensidige interesser
- Tvangsmessige behov for å innføre ritualer og interesser
- Tale og språkproblemer

Misforståelser...

Hva er Asperger Syndrom?

- Spesialinteresser - spesielle temaer
- Motorisk klossethet
- Sensitivitet ift lyder, lukt, lys, smak og andre stimuli

Hva er Asperger syndrom?

- Sensitivitet ift sanseinntrykk

Hva er Asperger Syndrom?

Komorbiditet

Mobbing

En annerledes måte å tenke på...

- Talent for logisk tenkning
- Hukommelse for detaljer og tendens til å systematisere
- Utfordringer med organisering
- Problemer med oppmerksomhet

Eksekutivproblemer

- De har eksekutive funksjonsvansker, som påvirker fleksibilitet i tanker og handlinger, og en rekke andre faktorer som planlegging, evne til inhibisjon, og arbeidshukommelse (Stenberg, 2007).

”Weak central coherence”

- Perseptuelt fokus på detaljer.
- Utfordringer med å se helheten.

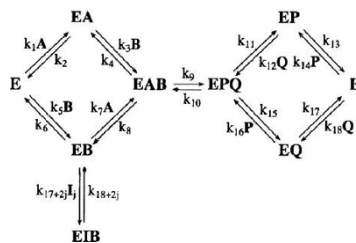
Theory of Mind

- Theory-of-mind (ToM) er forståelsen av hva en selv og andre mennesker tenker, føler, har som intensjon, osv.
- Mangel på ToM ferdigheter hos personer med Asperger Syndrom

Simon Baron- Cohen

Teori om at det er tre ”hjerne-typer”:

1. ”Empati- hjernen” - forstå mennesker
2. ”Systematiser - hjernen” - forstå hvordan ting virker
3. ”Den balanserte hjernen

From mind blindness to context blindness (Vermeulen)

- Personer med høyt fungerende autisme har bedre sosial forståelse enn tidligere antatt på tester som måler dette.
- ”Perform well on tests, but not in real life”
- Utdfordringer med å forstå kontekst

Hvordan forklare diagnose?

- Oversikt over ”ting X er god til” og ”ting X trenger hjelp til”
- Introdusere link til Hans Asperger
- Å ha Asperger syndrom er som å være venstrehendt - en annerledes men ikke defekt måte å tenke på
- Ikke nødvendigvis en unnskyldning til å unngå plikter eller konsekvenser

Tiltak/ intervensjoner

Kognitiv atferdsterapi (KAT)

- Affektiv trening
- Kognitiv restrukturering
- Selvrefleksjon
- Ferdighetstrening

HVORFOR JOBBE MED FØLELSER?

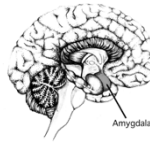
- Mange følelser er en ”av” og ”på” knapp
- Mange med AS viser ikke følelsene sine som forventet
- Trenger lære å gjenkjenne egne følelser og andre sine følelser

Bruk av ”den røde sonen”

- 1-10 på sinneskala
- 8-10 er den røde sonen, hvor man ikke tenker.
- Ved 8-10 er det bare en smart ting å gjøre: Å gå vekk fra situasjonen/være for seg selv

HVORFOR JOBBE MED TANKER?

- Kognitive fordreininger - kartlegge intensjoner bak handlinger.
- Lære å tenke hjelpsomme tanker - bruke logikk
- Amygdala involvert i reaksjon på fare og involvert i regulering av aggresjon og tristhet.

ANGST OG SINNE

- Naturlige ”bekymrere” og ”selvkritikere” - Tony Attwood
- Angst kan være relatert til sensoriske stimuli - kan føre til unngåelse
- En del av de som er engstelige blir kontrollerende/ opposisjonelle
- Sinne kan være det man ser, men det kan være tristhet/angst som ligger under.

Tiltak/ intervensjoner

- ”Å utforske følelser” programmet (Attwood)

- » Norsk versjon for sinnemestring og angstmestring tilgjengelig på www.psykopp.no.
- » Nytt program lages og piloteres nå

Å VÆRE ALENE

- Å være alene er en av de mest effektive emosjonelle stabilisatorer for noen klienter med AS.
- Å være alene kan gjøre læring mulig
- Å være alene kan gjøre det lettere å takle hypersensitivitet for lyd/lys, etc.
- Viktig å være obs på ”å være alene” som forsterker av atferd.

Atferdsproblemer forekommer

Hvorfor?

Aspergese (Attwood, 2007)

- La personen få tid til å formulere svar
- Erting og sarkasme unngås
- Bakgrunnslyder elimineres
- Ikke bli fornærmet av ærlige kommentarer

Skole og motivasjon (Attwood)

- ”Personer med AS er ofte mer motivert av å unngå feil, enn å få en belønning”
- 20% kan ha problemer med å lese
- 50% har utfordringer med matematikk
- 75% + har lignende symptomer som ADHD

Perfeksjonisme

- Å få råd fra lærer ofte oppfattet som kritikk
- ”Så lenge jeg ikke prøver gjør jeg ikke feil”
- Vansker med å gjøre vurderinger hvis det er mer enn ett riktig svar...

Tiltak i skolekonteksten

- Fleksible lærere som er rolige og viser empatisk forståelse for barnet
- Bruk av lister/dagsplaner
- Bruker lengre tid på hjemmelekser enn andre barn.
- Bruk av PC ofte nyttig

Veien videre...

- Mer fokus på seksualundervisning hos ungdom med AST?
- Økt kunnskap om tilrettelegging for videre arbeid for de med AST?
- DSM-V: Fremtid for diagnosen?

Ressurser

- www.katsiden.no
- www.psykopp.no
- www.spiss.homestead.com
- www.jkp.com
- www.tonyattwood.com.au
- www.cat-kit.no

